

**OBRAZOVANJE DECE
NAŠA ODGOVORNOST**

Beograd

ŠKOLA VAŠ ANGLUTNENGE

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

Angluno svato

Brošura talo anav "Škola vaš anglutnenge" keripe sito grupa autorkengo, dženutne Kljubjengo bijandutnengo thaj sikavnengo ano rami projektesko Formiripe nacionalno asociacia biandutnengo thaj sikavnengo "Partneriba vaš edukacia". Anav Klubjengo šaj te ovol bipendjardutnipe, ini biadjukaripe vaš ekspertjengi thaj buflardi publika avipa kaj kotar phandipe sikavnengo thaj bijandutnengo vakharlate numa ano institucionalno, skolako konteksti. Pedo bahtalipe, ano akava berš klubja siton organizume ano 11 dizja pedo angluno drom, e idea te oven iniciatori neve relacake thaj kvalitetno partneripe akala duj klidutne akterja ani edukacia thaj barjaripe čavoresko.

Iklovipe Brošurako phanelape e aktuelimo napjenca edukaciaka politikake incircime ano starti akala dekadako kotar pobaro leipe kotor bijandutnengo ano vazdipe kvaliteti edukaciako thaj rodipe vaš pošukhar modelja te lačarelpe partneripe e skola. Fondacia vaš putardo amalipe thaj UNICEF kancalaria ani Srbia dena dumo akala napjake adjahar so majdirketno phanela bijandutne thaj sikavnen pedo biformalno, inspirativno, kreativno čhane. Odole mangena te bičalen svato: tumen sijen amene semne, kupate šaj but te kera vaš sa čavorenge, muklipa vakaren, incircineni, organizuineni akcie...

Adjahar autorke vakharena, maj angle, bijandutnenge. Odolenge save mangla te oven sigurno sar "čhivena peste" sar bijandutne ani skola, sar te len kotor thaj te den dumo aktivipaske save semninela pošukhar maškaripe vaš olengo čhavoro, aver čhavore, sakova čhavoro. Sar sikavne te putarenpe, dikhlarena bijandutnen sar resursi thaj poloke te lačharen maškar peste partneripe? Autorke vakharena ini jekh avereske dikhlaripa peste prekal sinergiako keripe thaj devipa modeli sar te gndisarolpe pedo čhane save legarela po suksesi.

Sar te "buflargon phaka" kupate putarde sa pučipe save ano lungipe sine daraiba pučlige, biprincipielno agorisime, jekh kotar angline badjakja, sebepeja, sine informišipe bijandutnengo kotar već formalno astarde umjalja presiake pedo edukuibe, pedi lokalno skola, bučarne... Thaj so sa šaj, kober mukhlipe siolen, save siton olenge hakaja, save obligacie? A interesni sarenenego sito kvaliteti edukaciako.

Odova so sakova bijandutno mangla te djanol - arakhelape ano

akaja brošura. Akava sito Bukvari vaš bijandutnenge! Ano jekh than, uzo vast, sa semno ikaldo kotar aver aver džene kanuneske thaj regulatorno lilenda ano save bijandutne po angle sine pobut našalte ze so loke šaj te arakhen odova so sito olenge interesimo. So vaš mange semno te ovav dženo Konislesko bijandutnengo? Savi si relacija maškar Konsili bijandutnengo thaj Skolako šerutnipe? Kote sito moro than ano molipe kvaliteti bukjako ani institucia? Sima mi hakaj te reaguinav kan šunava vaš daj forma pedozoralipaski? Sar te lav kotor ano devipe dumo edukaciake čhavorenge save siolen manglipe vaš oana daj suporti? So čaček hraminela kanuni? Save pučipe majvar pučena bijandutne? Amboldipe siton ani Brošura. A te sine daj dženo mangela pobuflarde te djanol, dende siton ini aver buflarde haniga.

Baravalvo misalencia kherutne thaj avrjalutne praksa, situaciencia part-neripaske, kreativno akcienca maripe vaš kvaliteti edukacia čhavorenge, teksti cidela pedo inkluzia, aktivizami, pedovazdipe thaj buflaripe. Ano sакova misal siton sikavne thaj bijandutne kupate.

Bijandutne thaj sikavne save siton ano klubja ka dikhen akaja publikacia sar angluni ando rndipe...Adjudkardo sito kaj baripe thaj buflaripe klubjengo musaj ka legarol pedo neve produkcie akale tipeskio: instrukciake, inspiraciake, šukar legardutnenge thaj promocia čačikane baravalipe idejengo sar o bijandutnen thaj sikavnen truminena pere potencialja thaj anena mištipe vaš sakova čhavoro. Adjudkardo sito kaj ano barvalipe kapacitetosko save šaj te akharen akala duj grupe, ovena ini neve autorja save mangena te resen egzistiripe thaj konstantno anglunisaripe partneripasko musajtuno vaš kvaliteti edukaciako.

Ano odova gndipe akaja publikacia sitoj semno badjako... Ano manglo adjudkaripe kaj ka len ano poro vast, drabaren thaj savakt ka inarenpe na numa sikavne thaj aktuelno bijandutne, već ini aver dizutne, sitoj bari šansa kaj akava angluno badjako suksesno ka legarol podur ano popeko, konstruktivno thaj vaš edukacia čhavorenge musaj kvalitetesko partneripe.

Nane dondo, brošura "Parteripa vaš edukacia" sigurno ka pherol piri misia.

Beograd, 27. 10. 2016.

Borislava MAKSIMOVIĆ
psiholog

biphanglo konsultanti, treneri thaj mentorji ani edukacia

Sar te brabare akaja brošura

Kvalitetno maškaripe skolako thaj familiako semno si faktori vaš te kerolpe jekhjuridikako, efikasno, lelutno, edukaciako sistemi ano save sa akterja astarena pere majšukar rezultata.

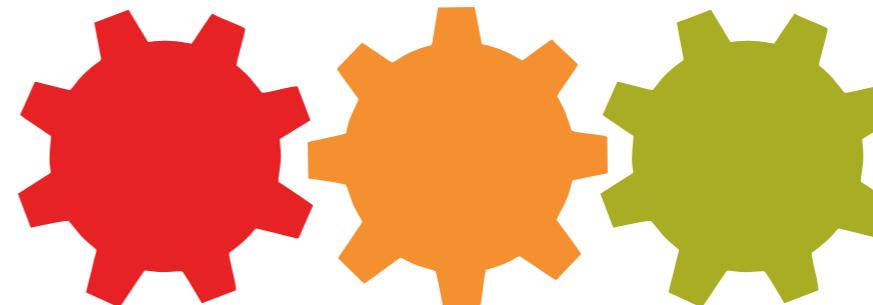
Kontinuiteti thaj principja ano maškaripe sito problemi savea maladinenape sar sikavne adjahar ini bijandutne (daj,dat)/dikhavutno save akava maškaripe but var phenena so sitoj problematikaki.

Čačikano maškaripe relativno si hari kotar fundono edukacia thaj ano aver nivelja skoluibaske. Bijandutne/dikhavutne na hačarenape kober manglape sigurno ani piri rola ano edukaciako procesi soske nanolen initiativno klima vaš barjaripe thaj reslipe pherdo potenciali čhavoresko, so indirektno kerela presia pedi sa kupatni.

Vakheripe e bijandutnenca/dikhavutnenca sikavde kaj bariera vaš te lolpe kotor ani edukacia nanipe informaciengo kotar skolako sistemi, ja čhanipe ano save bijandutno/dikhavutno šaj aktivno te len kotor ano djivdipe thaj buti skolako sar ini nanibe adikvetno pašaripe thaj mothodipe save šaj te keren presia pedi motivacija bijandutnesko/dikhavutnesko pedo kvalitetno leipe kotor. Klubi „Partneriba vaš edukacia“ sirole buti te zorakarol thaj te incircinol bijandutne/dikhavutne sar ini aver akterja ani edukacia ano reso formiripe čhinavdipaske thaj pozitivno klima vaš so pošukar anglunisaripe ano siklaripe thaj keripe čhavorenge thaj hačaripe olengo djendipasko e skolake sar khupatni savi sikavla. Adjahar ka oven po čhalarde saren: čhavore, bijandutne thaj sikavne.

Ani akaja brošura sikavdile aver-aver čhane inkluzia bijandutnesko/dikhavutnesko thaj olengo maškaripe e skola. Prekal brošura bijandutne/dikhavutne šaj te djanen sar organizumi sitoj e skola thaj pedo save čhane funkcionisnela. Bijandutno/dikhavutno šaj te lol kotor sar djenio ano Konsili bijandutnengo, Skolake šerutnipaske, ano aver-aver skolake trupja thaj timja thaj pedo odova čhane te ovol aktivno ano anibe pratsavengo.

Brošura siola ini misalja šukar praksake save sikavena save čhane maškaripeske si ano reso te kerenpe relacie pačavipaske thaj haljovipaske. **Hari** kolorea siton kotora Brošurake save siton majsemne e bijandutneske/dikhavuteske, **lolo** kolorea siton rekomandacie save siton semne e edukaciake institucienge, thaj **oranž** kolorea siton misalja šukar praksake daj/dadengo thaj skolako.

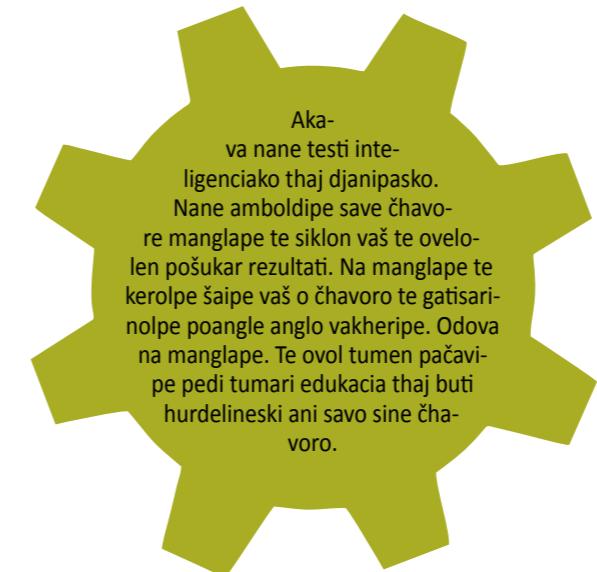
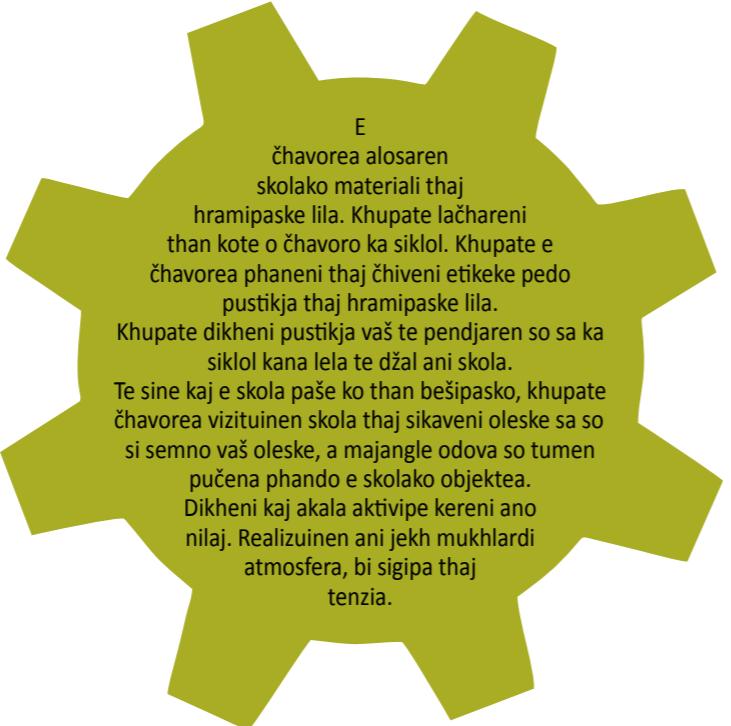
Anglo nakhibe ani skola

Registruibe čavorengo ani skola save dji startuibe skolako beršesko siolen 6,5 dji 7,5 berš sitoj obligacia sakole bijandutnesko/ dikhavnutesko. Lokalno korkorodirekcia ano vakhti dela sakola skolake kotar piri teritoria lista čavorengo save siton vaš skolake.

Manglutne dokumentja vaš registruipe siton:

- Lil kotar centralno pustik bijandipaski (na phurano kotar šov masek);
- Lil kotar agorisipe gatisaripasko angloskolako programi, save ikalela hurdlelin ano save čavoro sine;
- Verifikaciako lil kotar kerdimo doktoresko dikhlaripe;
- Lil kotar savakhtuno bešipe čavoresko.

Čavore kotar haćaripaski amalikani grupe šaj te registruienenpe ano angluni klasa ini bi lil kotar savakhtuno bešipe daj/dadesko thaj aver mangluti dokumentacia.

Avutno siklovno ko psihologi jase pedagogi

Psihologi jase pedagogi siton anglune persone savenca bijandutno thaj čavoro oficielno vakhrena.

Si but pučipe thaj šaipe vaš poangle te arakholpe „misteria“ vakheripasko thaj čhane pedo save psihologi jase pedagogi vakhrena tumare čavorea, palo so kerena vakheripe tumenca sar daj/dadea.

Semno sitoj te džanolpe kaj odoja sitoj situacia savi adaptirimi čavoreske, ano save čavoro ka sikavol poro kreativipe, djanglipe ano sakodivutne situacie, odova so djanla thaj šaj te kerol, thaj kaj odova nane kotar definitivno semniipe vaš olesko podur suksesi ano siklovi-pe. Manglipe psihologesko thaj pedagogesko sito kaj prekal vakheripe ano vakhti dela nota kotar eventualno manglipe čavoreske vaš pana daj devipedumo, te arakhol oleske zorale riga thaj te den dumo bukjake e sikavneske save ka ovol majšukar vaš sakova čavoro thaj klasa. Atoska, odova sito drom kaj e skola so pošukar gatisirinelape vaš khuvipe čavoresko ano angluni klasa.

Te sine kaj bijandutno/dikhavutno mangela olesko čavoro te registruiolpe ano angluno klasa kvašoberš po angle dendo barjaripe, palem kerenape procedure vaš rodipe gatisaripasko vaš nakhipe ani skola.

Pedagogi jase psihologi istemalkerela disave testja savenca dikharelape intelektualno, emocionalno thaj socialno peki-pe čhavoresko.

Rodenape akala djandipe:

Rodelape grafomotorika – jase pekipe motorika vastesko. Akate dikhlarlape save vastea čhavoro adikharela kalemi, savi presia sito pedo lil, šaj mi te phanol jekh rndo punkt-jengo. Kana tasvirinela dikholape kober si kotora ano lil.

Rodelape matematikake djanglape – zorakarelape pendjari-pe numerjengo thaj but butipe. Čhivelape pučipe kober sio-le berš, kober ka ovel ole berša ano berš savo avela. Šaj te si-kavolpe tasviri ano save si phabaja thaj te pučelpo kober si.

Rodelape čhibjake djanglape – ani akaja umal dikharelape sar čhavoro kherela laforutni, sitoj mi bufljardi, kober sitoj semnimi, kober deskripcia barvali kotorjenca.

Čhivenape ini pučipe sar šajte arakholpe ano sakodivutne situacie (pms: So kera kana perela bršin? Sar djana savo si beršeski sezona? Savo sito dive palo tetraidj?).

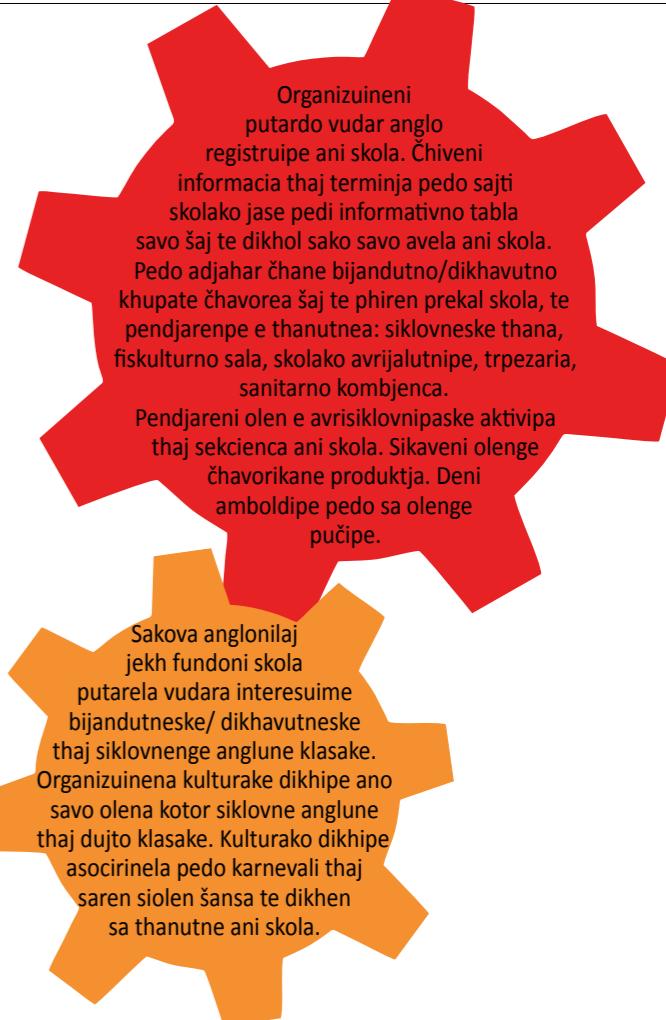
Majsemno sito kaj daj/dat vakharena pe čhavorea kotar testiripe sar kotar diso so čhavoro siole ani empiria, so sito paše sar odova ano hurdelin, kote diso tasvirinelape, hrami-nelape, genelape, vakharelape kotar aver-aver „šeja“. Thaj uzo odova khonik ani familia na sikavela daj daraipe thaj nervoza.

Alosaripe skolako

Bijandutno/ dikhavutno alosarela fundoni skola ani savi ka nakhol olengo čhavoro. Skola sitoj ani obligacia te registruinol sakole čhavore save siole savakhtuno bešipasko than ani teritoria skolaki, a aver čhavore ka lenpe te sine kaj daj/dat dena rodipasko lil dji 1. februari ano odova berš, a skola siola čhinadipre thaj mukhela registruipe. Save pučipe bijandutno/ dikhavutno majvar pučena:

- Ano save vakhti siklovne anglune klasake nakhena ano siklovipe? Si mi rndomo vakhti thaj sar ov pharuvinelape?
- Si mi ani skola lungardo bešipe thaj save sito bukjako vakhti bešipasko?
- Kober paviljojna anglune klasake ka oven?
- Save avrialutne čhibja siklovenape ani skola?
- Pedo save čhani dikharelape arakhipe siklovengeno? Si mi e skola videokontrola thaj skolako policijci?
- Si mi skola organizuimo leipe pustikjengo thaj savi si procedura?
- Si mi plamirime iklovipe ani natura thaj rekreativno siklovipe? Vaš save masek thaj kote nakhelape?
- Save siton alosaribaske siklovipe?
- Save sekcie si ani skola?
- Si mi ano paviljojna siklovne save skoluinenape prekal individualno programi, ja kaj sitoj buti kotar problemi ano barjaripe, čhavore save sito čorolikanano jase čhavoro save sito avri kotar prosekesko djanglape?

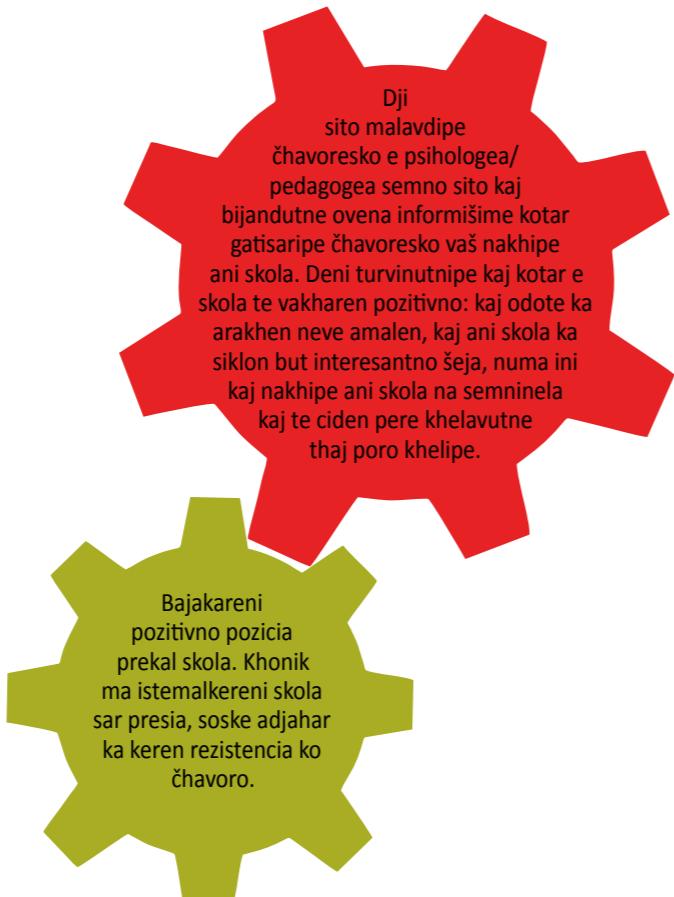

Nijal anglo so nakhelpe ani skola

Nilaj sito vakhti vaš bešipe thaj khelipe. Palo registruipe ani skola, siklovne manglape ini po dur te khelen thaj te lošalen. Ano akava periodi šukhar sito kaj prekal khelipe thaj aver aver aktivipe ĉavore but čučavno gatisarenape vaš startuope ani skola. Kereni pedo formiripe bukjaki praksa prekal kheli-pe thaj tasviripe. Inicirinen korkoripe - sikaveni ĉavoren kor-kore te uravenpe thaj te fulavenpe, te phanen pertle, te ura-van jakna kana sito ūdro, te legaren logari kotar pere ŝeja thaj maškaripe kaj siton.

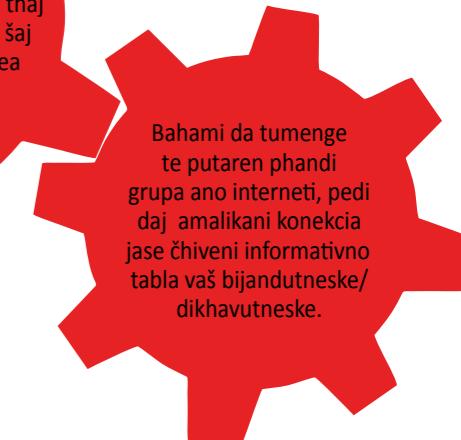
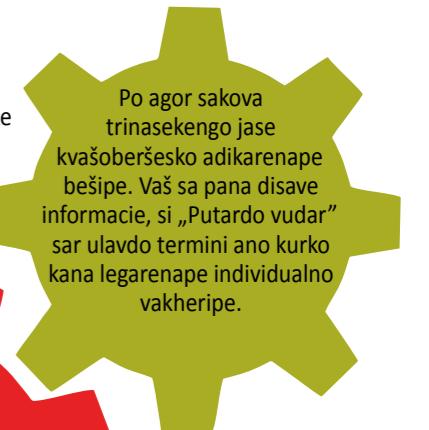
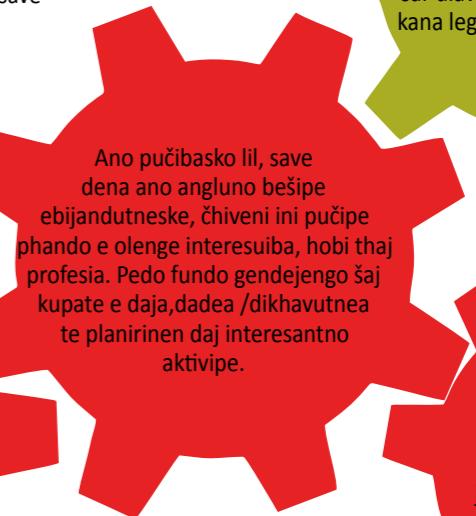
Šukhar avilen ano angluno bijandutnengo (daj, dat) bešipe

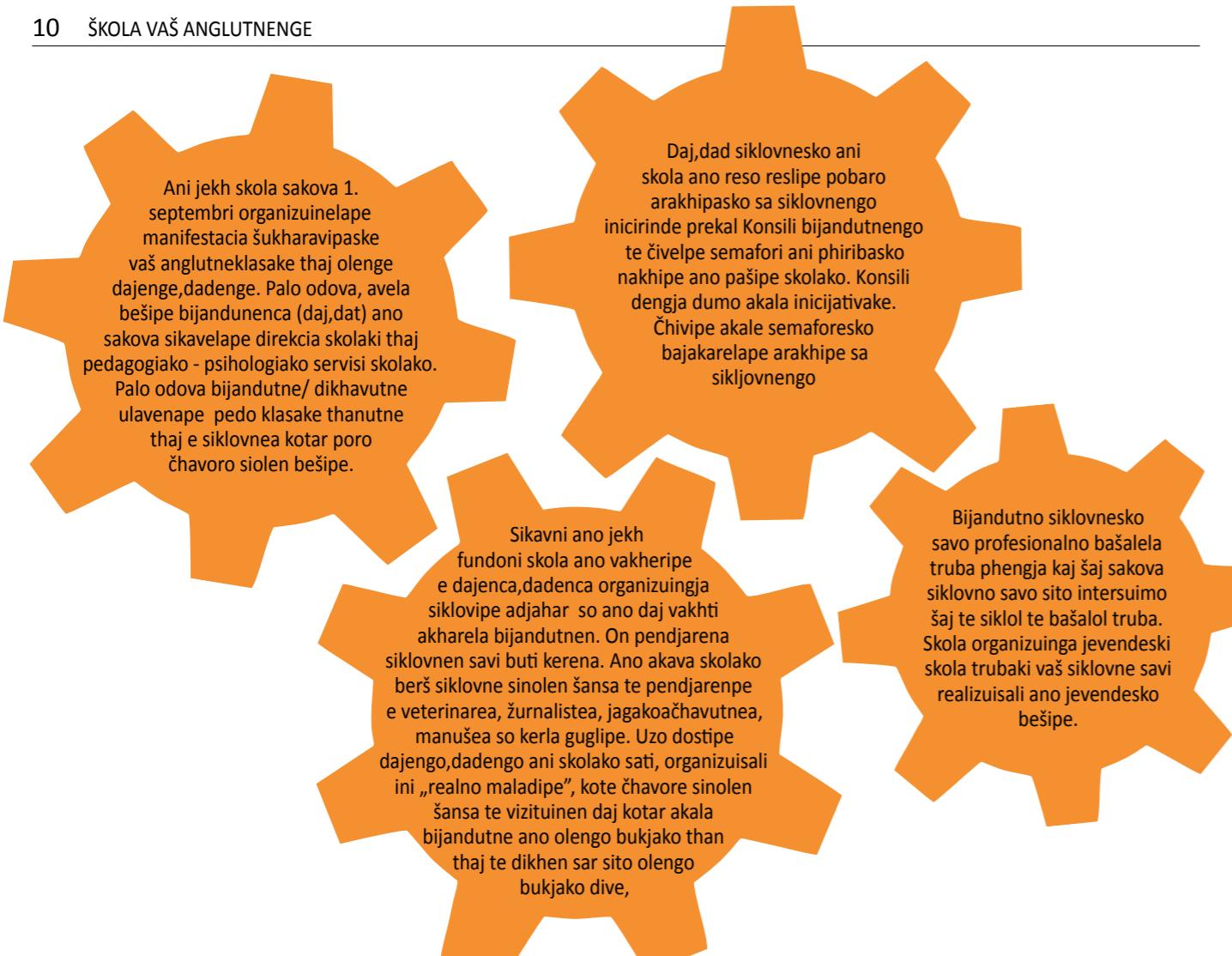
Skola majbutvar organizuinela angluno bijandutnengo beši-pe sig palo 1. septembri. Odova na semninela kaj daj,dad našti te rodol vakheripe e sikavnea/sikavna ini anglo bešipe. Reso angluno bešipasko sito kaj daj,dat thaj sikavno mašk-harpeste pendjarenape. Butvar lela kotor ini psihologi/peda-gogi thaj direktori thaj zorakarena daja,dade vaš maškhari-pe thaj te den ideje vaš anglunisaripe buti e ĉavorenca. Ano angluno bešipe daj,dat lena fundone informacie save siton semne vaš starti skolako berš thaj odova sito ūsana kaj daj,-dat pučena sa pučipe vaš te agorisenan sa dileme save siolen.

Save informacie ka len ano angluno bijandutnengo bešipe:

- rndipe skolake satjengo;
- siklovne anglune klasako nakhena mi anglo jase palo plani thaj sar odova rndipe pharuvinelpe;
- informacie kotar skolako kalendari - rndipe bukjake thaj bibujake dive, beršesko bešipe, bukjake savatone;
- ano angluno bešipe daj/dad (dikhavutno) alosarela alosaribasko siklovipe (si obligaciako alosaripasko siklovipe: dizutripasko siklovipe thaj religiako siklovipe);
- disave sikavne dena pučutno lil ano reso te keden pana disave semne gendja kotar siklovne;
- sar organizuime habe siklovnesko thaj kober sito molipe;
- pendjarena kheresko rndo skolako;
- kerelape alosaripe bijandutnengo vaš **Konsili bijandutnengo ani skola.**

Devipe note ani angluni klasa

Siklovne ani angluni klasa lena deskriptivno note. Nota sikavela anglunisariep siklovnesko ano siklovipe. Deskriptivno nota sikavelape so o siklovne siklile (pms: siklilo te hraminol stampime grafeme, djanela genipaskes operacie) thaj ano savo stepeni. Adjahar, sikavelape angažuipe siklovnesko thaj anglunisariep kana dikhola nakhlo periodi. Thaj sikavelpe ano savo drom siklovno mangelpe te nakhol angle. Adjahar nota siola pozitivno komentarja kotar keripe siklovnesko (pms: aktivno, pučela...). Klidutno nota kotar alosaripaske siklovipe, dizutnipasko keripe jase religiako siklovipe šaj te ovol: mothavelape, šukhar thaj čaljarela.

Pendjarenij bijandutne/ dikhavutne e „Regulatorno lilea kotar notiri pe siklovnenge ano fundono siklovipe thaj keripe“. Pendjaren olen e čhanea sar notirinelape thaj mothaveni so khuvela ano deskriptivno notiri pe ani angluni klasa thaj numerikako notiri pe ano aver klase. Ma bistareni te leperen kaj ini sar thaj so kerela siklovno notirinelape thaj so konkretikanoo dikhlarlape.

„Regulatorno lilea kotar note vaš siklovnenge ano fundono keripe thaj siklovipe“ sito dokumenti save regulišinelpe notiri pe ani fundoni skola. Ma deskriptivno note te „ianren“ ano numerikake note.

Skolako kalendari

Skolsko kalendari dela Ministribe edukaciako, skenciako thaj tehnologiako barjaripe thaj ov iklola ano juni vaš skolako berš so avela. Sa edukaciake institucie siolen obligacia te pačavinen kalendari. Siklovipasko berš lelape 1. septembrea, a agorisinelape po agor juneasko ano berš savo avela. Akale kalendarea anglodikhlarde siton bukjake thaj bibujkake dive, sar ini mukhlipasko bešipe.

Pedagogiako - psihologiako servisi

Pedagogiako - psihologiako servisi šaj te ovelole jekh, duj, daj drom ini trin ekspertja. Gendo dženengo ano servisi phando sito kotar odova kobor si toj bari e skola. Servisi majbut kerela psihologi thaj/jase pedagogi, a te sine kaj manglape šaj te ovol ini defektolog logopedi. Džene akale serviceske siolen buti e siklovnenca, hema ini e bijandutnena/dikhavutnena sar ini e kolektivea ani skola. Olenigi buti sitoj kompleksno thaj astarela semne bukja.

Pedagogeske thaj/jase psihologeske vakharena te sinetumen akala problemja, po misal:

- ačavipe čavoresko ano siklovipe;
- siklovipe pedo skolako maškaripe;
- leipe kotar generaciakе čavore thaj socijalizacia siklovnesko ani generacia.

Inkluzia Bijandutnesko ano djivedipe thaj aktivipe skolako

Kanunea anglodikhlardilo kaj bijandutno lela kotor ani buti skolako prekal skolake trupja, timja, aktivipe a poulavdipe ano molipe sitoj korkorutni iniciativa bijandutnesko. Bijandutno pere angažipa ano anibe pratsavengo ani skola, resela te lačarolpe kvaliteti skolako. Inklizia bijandutnesko sito nevo datumesko ani praksa skolaki, thaj kotar odova sebepi sitoj po hačarimi umal. Vaš odoleske ani akaja brošura arakhlam misalja šukar praksake save siolen sar buti te zumavinan maškaripe maškar skola thaj bijandutno.

Timja

Ekspertsco timi vaš inkluzivni edukacia thaj Timi vaš pana daj suporti čavoreske/siklovneske „Inkluzivno edukacia resela kaj sa čavore te djan ani skola, te agorisinen skoluipe thaj te len kvalitetno edukacia“

UNICEF

Principi funkcionisipe inkluzivno edukaciako sito “skola pedo meri-nipe čavoresko”.

Reso skolako ekspertsco timesko vaš inkluzivno edukacia sito anglisaripe siklovipasko, barjaripe thaj socializacia siklovnengo e problemea ani barjaripe, talerintirime siklovne thaj čavore kotar hačarime grupe. Propozalo sito kaj ano Timi ovela bijandutno savesko čavoro siole manglape vaš pana daj devipedumo.

Timi vaš pana daj devipedumo čavoreske/siklovneske kerena pedagogiako - psihologiako servisi, sikavno klasako jase numa jekh siklovipasko, paviljonesko šerutno, bijandutno/dikhavutno. Pedo bahami bijandutno čavoresko šaj te lol kotor ini personalno dženo čavoresko thaj pedagogiako asistenti.

Ekspertsco timi vaš sakova skolako berš anela beršesko programi bujkako ano save si anglodikhlarde aktivipe, akterja aktivipaske thaj vakteksi dinamika realizupaski.

Fundone role ekspertsco timeske siton:

- Analiza aktuelno skolsko berš, identifikuipe čavorengovo savenge manglape pana daj devipedumo;
- Anipe planesko thaj programesko bujkako;
- Organizuope aktivnipasko pedo fundo programesko;
- Maškaripe e Interresorno komisia;
- Ažutipe sikavnenge ano keripe thaj istemalkeripe individualizaciako, individualno siklovipasko plani (ISP-esko), dikhlaripe realizaciako thaj evaluaciako;
- Molipasko keripe individualizaciako thaj individualno siklovimaske plajna siklovneske;
- Devipe pana daj suporti bijandutnenge/ dikhavutnenge akale siklovnenca, devipedumo ano siklovipe thaj buti;
- Planirinipe thaj realizuope ekspertsco siklovipe sikavnengo kadari.

Čhavorenge savenge manglape pana daj devipedumo, siton čhavore e buflarde spektrea individualno pharie ano siklovipe, problemja ano barjaripe, invaliditeti dji barjaripe ani čorolikani thaj bistemulativno maškharipe. Adjahar sito semno te delpe suporti čhavorenge save sikavena talenti ano disave umalja. Cidipe barijerengo ani edukacia šaj te pašarolpe pedo pobut aver aver nivelja.

Individualno siklovinipasko plani (ISP) sito dokumenti save definišinelape suporti sikloveske. Kerelole sikavno uzo ažutipe bijandutnesko, klasake šerutnea, pedagogiako - psihologiako servisea thaj aver personenca thaj ekspertjenca save pendjarena čhavore. ISP sito fundomo pedo edukaciakе manglipe čhavoresko thaj šaj te ovol:

- Programi pedo save adaptirinenape čhinavdipe, metode bujkake, siklovipaske vastušaja, persone save dena ažutipe, numa na pharuvinenape adjukarde rezultatja čhavoresko siklovinipasko (ISP1).

- Pharuvimasko programi ano save precizno planirinelape adaptiribe rezultat-jengo edukaciako kana dikholape pedo den-de thaj adaptirime matrijalja vaš jekh, pobut jase sa siklovimata (ISP2);

- Baravdilo thaj buflardo programi vaš talentirime siklovne (ISP3);

Bijandutno/ dikhavutno e siklovesko saveske manglape suporti, siolen šaipе te den bahami thaj te len kotor ano keripe individualno siklovinipasko plani (ISP), te sine kaj manglape te den propozalo vaš avrialutne bučarne ano Timi save kerela ISP, sar ini te den mukhlipe vaš olesko realizuope.

• Sko-la sito ani obligacia sako-le čhavoreske te dol adekvatno devipedumo thaj pedo adjahar čhane te resol jekha jek šansa te astarenpe pere maksimumja. • Individualno siklovinipasko plani 3 (ISP3) sito vaš talentirime siklovne. • Talentirimo čhavoro sito čhavoro save siole učebarkane generalno kvalifikacie jase specifi-kane kvalifikacie thaj talenti (pml. matematika, muzika, ling-vistika) save resena pedo prosekesko rezultatja ano konkreti-kano umal. Principja bujkake e talentirime čhavorenca siton akala: • Te kerenepe šaipе kaj siklovno sikkola rodipa thaj arakh-i-pa diso nevo; • Istemalkeripe ulavde forme bujkake: siklovipe ano timi, problemikano siklovipe, individualno programirimo siklovipe, leipe kotor ano skolake projektja; • Devipe šaipе talentirime čhavoreske so pobut te agorisinol kompleksno problemja thaj uzo odova te hačarol suksezi thaj lošalipe ani buti; • Sikavipe kaj siklovenge „bisa-kodivutne“ ideje siolen poro-molipe.

Bipokibasko info linia vaš daj/dat (dikhavutno) sito [DEVIPEDUMO INKLUIZIAKE EDUKACIAKE](#). Akharia-pedo telefonesko gendo 0800 100 12, šaj te lenpe informacie kotar kanuneske thaj talokanuneske aktja save denadumo inkluziakie edukaciakie thaj socialno inkluzia, kotar napja vaš pana daj devipedumo vaš čhavorenge thaj familienge thaj čhanenge sar on te resenpe, sar ini kotar mištipaski literatura vaš inluzivno edukuibe thaj misalja šukhar praksake.

Istemalkeren djandipe thaj emirije SISTEMI DEVIPEDUMO IKLUZIVNO EDUKACIAKE www.mrezainkluzija.org Sistemi formirimo kotar rig Ministribasko vaš edukacia, skencia thaj tehnologiako barjaripe. Džene sistemeske sukcesno bajakarena, dena dumо thaj promovišnena inkluziakio edukuibe.

Timi vaš uluvipe kotar pedozoralipe thaj bibajipe vaš sikloveske

Sakova čhavoro siole bibiknibasko hakaj pedo djivdipe, a raštra siola obligacia te reol oleski egzistencia thaj barjaripe

Konvencia kotar hakaja čhavoreske

Pedozoralipe definišinelape sar sokoja forma kerdimo jase popale kerdimo, verbalno jase biverbalno kerdipe. save vaš konsekvenca siole čačikanо jase potencialno tangari-pe sastipasko, barjariipasko thaj barikanipasko.

Pedozoralipe astarela avev aver soj thaj forme pedozoralipasko keripe, maltretiripe, bibajipe, maltretiripe thaj bilačo istemalkeripe. Iklola ano rami generaciako relacie, sar ini ani relacia bare manuša - čhavore, save anda peste siole godaripe, pačavipe thaj zoralipe. Programi uluvipe siklovnengo kotar pedozoralipe siole vaš sasutno reso anglu-nisaripe kvaliteti djivdipasko siklovesko ani skola istemalkeripa napja prevenciate, vaš te kerolpe arakhutnipasko maškharipe thaj napja intervenciakie ano situacie kana ke-relape pedozoralipe, maltretiripe thaj bibajipe siklovesko.

Uluvipe kotar pedozoralipe, maltretiripe, bibajipe hramimo sito:

- Kanunea kotar fundipe sistemi edukaciako thaj barjariipasko;
- Regulatorno lilea kotar protokoli keripasko ani institucia ano amboldipe pedo pedozoralipe, maltretiripe thaj bibajipe;
- Ulavde protokolea vaš uluvipe čhavorenge thaj siklovnengo kotar pedozoralipe, - maltretiripe thaj bibajipe ano edukaciakie -barjaripaske institucie;
- Regulatorno lilea kotar popaše kriterijuma vaš pendjaripe forme diskriminaciakie kotar rig bučarnesko, čhavoresko, siklovesko jase trito personako ani institucia edukaciaki.

Timi vaš uluvipe kotar pedozoralipe kerena direktori skolako, sikavne, dženo bijandutnengo thaj džene siklovenge kotar pouče klase skolake.

Prekal regulatorno lil vaš protokoli keripasko ani institucia ano amboldipe pedo pedozoralipe, maltretiripe thaj bibajipe, si trin nivelja, disave forme pedozoralipaske thaj maltretiripaske: fizikano, psihikano, socialno, seksualno i elektronikano pedozoralipe.

Programa anglodikhاردilo kaj Timi kerela akala aktivipe:

- Anibe Programi vaš uluvipe kotar pedozoralipe, maltretiripe thaj bibajipe siklovnesko savo sito kotor Beršesko plani bukjako instituciak;
- Organizuipe aktivipasko pedo fundo programesko;
- Dikhlaripe situacia arakhlipaski ani institucia, čačikano thaj ano vakhti reaguibe ani situacia dujto thaj trito neveli pedozoralipasko;
- Devipe suporti kolegenge ano preventivno keripe thaj reaguibe ani situacia pedozoralipaski angluno nivel;
- Legaripe adekvatno evidencia thaj dokumentacia;
- Devipe molipe e realizuimo kvaliteti bukjako eTimesko;
- Planirinipe thaj realizacia eksertsko djangliple sikavimasko kadaresko.

SOS linia vaš te phenolpe kotar pedozoralipe sito 0800-200-201 SOS linia sitoj putardi sakova dive kotar 8.30 dji 16.30 sati, a avri odole vaktesta, šaj te lavavdinelpel akharipe ki automatikani telefoneski sekretarica. Telephonesko akharipe siton bipokipaske thaj anonimeske. Telefoneski linia funkcionisne la ano rami e protokolea kotar registruipe pedozoralipe ano skole.

Odoleske savo mothavela kotar pedozoralipe, čivenape akala pučipe: kote thaj kana kerdilo pedozoralipe, phendilo mi odova ani direkcia skolaki, ano dizako edukaciako inspektori thaj denape instrukcie sar odova re kerolpe. Adjahar persone bičalenape ano kompetentno institucie.

Mištipaske veb rigutne:

www.sbn.rs, www.mpn.rs
www.kliknibezbedno.rs
www.netpatrola.rs

Timi vaš korkoromolipe

Korkoromolipe/molipe sito procedura savea kerelape molipe piri praksa thaj piri buti, leiba kotar analiza so thaj sar kerdilo. Reso korkoromilipasko sito anlunisaraipe kvaliteti bukjako ani skola.

Trin siton fundone pučiba savea vastarelape procesi korkoromolipasko/molipasko kvaliteti bukjako ani skola:

- Kober sitoj šukar amari skola?
- Sar odova djana?
- So manglape te kera te ovol po šukhar?

Amboldipe pedo sa akala pučipe dena sikavne, daj/dat (dikhavutno) thaj sikljovne sar ini vastalutne skolake.

Korkoromolipe/molipe šaj te ovo saastardutno jase daj kotor. Te sine kaj korkoromolipe fokusirimo pedo daj pučipe jase problemi palem anlape pratsav, te kerolpe notiripe disave klidutne umalja. Kotorvale korkoromolipa realizuinelape buflardi analiza disave aspektjengo bukjake ani skola, vaš te čivelpe akcenti pedo olengo anglunisarie.

Saastardutno korkoromolipe/molipe realizuinelape vaš te lolpe sa-sutni pilta kotar buti skolako.

Korkoromolipe/molipe nane numa notiripe kvalitetesko thaj analiza gendjengo već ini procesi savo nakhela prekal pobut faze thaj aktivipe:

- Diskusia ano so pobuflardo trujal, analiza situaciakе ani skola;
- Alosaripe klidutne umalja thaj reojna molipasko;
- Dikhlaripe situacia savi sitoj ano alosarde klidutne umalja;
- Pendjaripe zorale thaj sane riga;
- Keripe planesko vaš cidipe pendjardutne sanipe;
- Notiripe rezultatja planirimo aktivipasko.

So kera molipe?

Vaš te dikhlarolpe buti skolako, semno te gndisara kotar činavdi-pe ano save skola kerela buti, procesja save kerenape ani skola thaj produktjenca, iklovipa thaj rezultatjenca save e skola astarela.

Kvaliteti bukjako instituciak molinelape ano akala umalja:

- Skolako programi bukjako thaj beršesko Programi bukjako skolako
- Procesi siklovipasko thaj sikljovipe
- Edukaciako astaripe sikljovnesko
- Devipedumo sikljovnenge
- Školako e (sito vaš pačavipe, maškaripe, sasutni klima ani škola) Organizacija bukjaki ani skola thaj vastalutnipe
- Resursja

Bijandutno/dikhavutno, sar biačavdo partneri skolako, čiviba ano procesi korkoromolipasko/molipasko, arakhela kaj pere leibakotor resela jekh objektivno thaj realno pulta skolako, te anol pratsavja thaj te realizuinol akcie vaš olako anglunisarie.

Kana kerelape korkoromolipe/molipe bukjako skolako, bijandutno/dikhavutno molinela ini piri buti thaj kober sito ovano timja, Konsili bijandutnengo, Klubi bijandutnengo thaj edukaciako bučarnengo, individualno angažipe. Rezultatja korkoromolipaske sikavena kote leipekotor bijandutnengo sine thaj kvlaitetno, a kote manglape te lačarolpe.

Korkoromolipe/molipe kvaliteti bukjako ani skola sitoj kanuneski obligacia, a ano jekhvakti ini zumavipe kaj sa akterja skolake djivdipaske lena godaripe vaš piri buti thaj barjaripe. Odova nane numa jekh forma notiripe bukjko, hema sito fundo vaš aver soja molipaske.

Ani rami Timesko vaš korkoromolipe, bijandutne /dikhavutne, kupate e aver dženeca Timeske, kerena bajo kotar siguripe thaj barjaripe kvaliteti edukaciako bukjako ani institucia, dikhlarena reslige programesko edukaciako thaj barjripasko, dikhlarena vaš te resenpe resja thaj standardi rezultatjengo, molinena rezultatja bujkake sikavnengi thaj ekspertjengo, dikhlarena thaj zorakharena rezultatja bujkake sikkjovnengo thaj bare manušengo, lena napja vaš jekhutni harmonizimi buti sikkjovnengo thaj barengano procesi edukaciako thaj barjripasko thaj agorisinena aver ekspertska pučipe ano edukaciako-barjripaski buti.

Kana kerelape avrialutno molipe kvaliteti bukjako skolako kotar rig edukaciake turvinutne Ministribe edukaciako, bijandutne ka len kotor ano vakheripe thaj odolea lena šansa te phenen poro dikhipe so si šukhar, a so manglape te pharuingol. Olengo gndipe siole učo molipe thaj lela ano dikhipe kana denape note kvaliteteske.

Korokoromolipe pendjarlape sar semni intervencia ano skole ani po misal Bari Britania. Odoja sitoj šansa vaš skolake te resol pošužo dikhlaripe buflarda piltako thaj kupate kotar ave aver perspektive te dolpe nota bujkake ani skola ano nakhlo periodi, a pedo fundo gendjengo te kerolpe strategiako plani barjripasko skolako (barjripasko plani). Akaja soj notiripasko realizuinelape sakola štar berš thaj talohalovelja kedipe thaj analiza relevantno gendjengo thaj informaciengo sar te dikhlarolpe momentalno situacia kotar disave kišja thaj kupate, leiba sa akterjen- čavoren, bijandutnen, sikavnen thaj menadžmenti, reselape definisipte prioritetja thaj resja vaš periodi save avela. Ano akava procesi strategiako (barjripasko) planiripe, savea vastalutnela e skola, kotar klidutno interesni sito inkluzia bijandutnengo.

Metodologija talohalovelja realizacia aktivipasko ano disave badjakja: kedipe gendjengo save siton ano rapportja skolake (beršeske rapportja, rapportja kotar buti timjengo, komparativno gendja pedo bersa, thaj aver.), palem kedipe gndipe personalesko, bijandutnengo thaj sikkjovnengo, olengi nota realizuime astaripaske, kotar nakhlutne berša. Skola angažuinela avrialutne konsultante vaš edukaciake politike savo analizirinela kedipe gendja thaj resela pošuze halovipe rezultatjengo ani relacija pedo britaniaki nacionalno politike (AusVels i NAPLAN) ano nakhlo periodi, sar ini halovipe rezultatjengo thaj adjukaripasko kotar perspektiva aver aver akterjengo save siton ano edukaciako procesi.

Leipekotor bijandutnengo - dji kerdilo nevo strategiako plani skolako, bijandutne lele semno kotor ano disave čhane ano aver aver faze procesesko. Bijandutne save angažime ani rami bukjako Skolako konsili sironen šansa te dikhen relevantno gendja dji sine procesi kerdipe strategiako plani thaj sine olen leipekotor, na numa ani faza analiza situaciaki thaj ulavipe prioriteta, već ini ano vakheripe kotar keripe nacionalno edukaciake plajna (NAPLAN).

Aver bijandutne sine lelekotor ano duj drom - dji kedisale gendja ani angluni faza proceseski thaj kana ulavdile prioritetja thaj keripe planesko. Dji sine angluni faza, bajakardilo pučlipasko lil savea kedisale gendja po pučipe, sar so siton: "So si šukhar ani amari skola?", "So skola legarela, a tumen ulavdo kerena molipe/validacia (šukhar praksa)?", "Si mi diso so po tumaro gndipe te čivolpe jase te cidelpe kotar amare avdisutne

programja?". Ani dujto faza, dji sine procesi konsultaciengo, organizuisale tikne grupake "publikake diskusie", kote bijandutne pendjardile e ulavde prioritetjenca thaj bahamutne strategiake planea barjaripe skolako.

Mištipe kotar leipekotor akterjengo ano procesi korkoromolipe/barjaripe strategiako (barjripasko) plani skolako - Skolako menadžmenti, vakheripa kotar mištipe so lele kotor sa akterja ano procesi korkoromolipe thaj barjaripe strategiako (barjripasko) plani pheñela kaj pedo akava čhane semno zoralilo buti skolako poulavdipe ano domeni barjaripe klima pačavipaski thaj partneripaski poulavdipe maškar skola - bijandutne - lokalno kupatni. Akava sine šansa te pendjrolpe thaj festuinolpe but suksesja, sar ini kreativno te gndisarolpe kotar šaipe thaj avutne šanse vaš po durbaripe thaj barjaripe. Fokusiriba pedo rezultatja devipe note grupa sikkjovnengi thaj individualacija - sikavne thaj bijandutne, akava procesi resla te kerene gruipiše čavorenego ano timja vaš save kerene programe/pašaripe siklovipaske save legarena pedo majbare rezultatja.

Ano adjahar procesi korkoromolipe, mištipe nane numa ano sistematikano sadikhalaripe zoralipasko thaj sanipasko, sar ini gndipasko alosaripe prioritetjenca thaj keripe plani intervenciako. Klidutno sito so prekal procesi sa akterja ovena po djungale ano halovipe majškar interesi čavorenego ani edukacia, a bučarne astarene djanglipe ano istemalkeripe thaj analiza gendjengo save siolen, save šaj te oven šukar vaš legaripe siklovipaske, so angja dji lačaripe ano rezultatja siklovipe sikkjovnesko.

Ekspertsko aktivi vaš baripasko planiripe

Baripasko plani skolako sito strategiako dokumenti savea zorakarenpe resja bariripe skolako ano periodi kotar trin dji pondj berš.

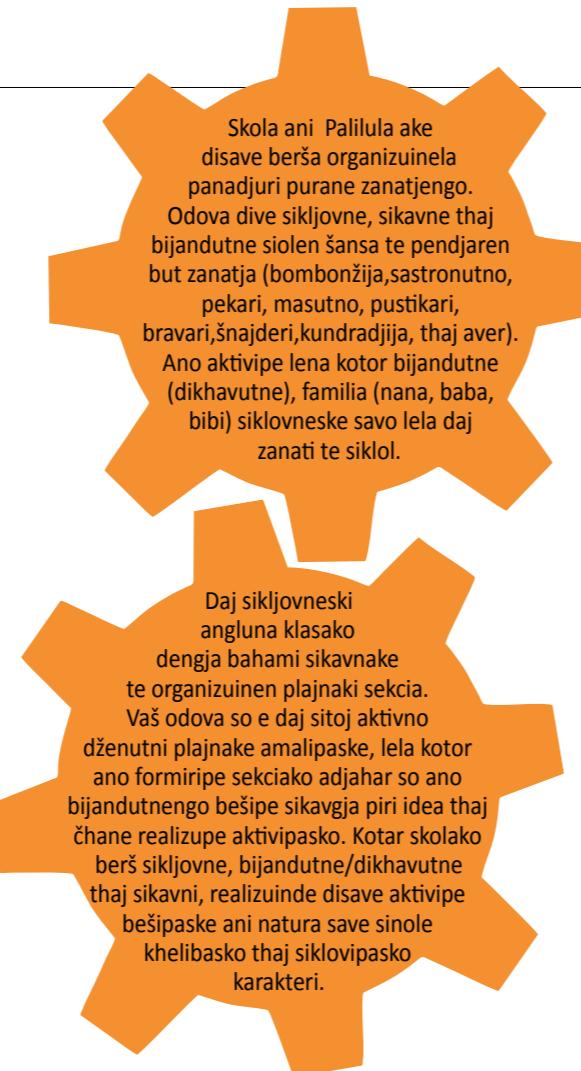
Amboldinel a pedo pućipa:

- Savi sitoj skola akana?
- Savi manga skola te ovol?
- Sar ka kera odova reslige?
- Sar ka djana kaj odova reslam?

Barjarpasko planiripe skolako kordinirinela Aktivi vaš barjarpasko planiripe skolako. Akava aktivi kerena dženutno kotar Konsili bijandutnengo, sikavno/i, ekspertsko bučarno/i, siklovno kotar Sikljovnengo parlamenti thaj dženutno kotar lokalno korkorodirekcia.

Aktivipe Aktivesko siton:

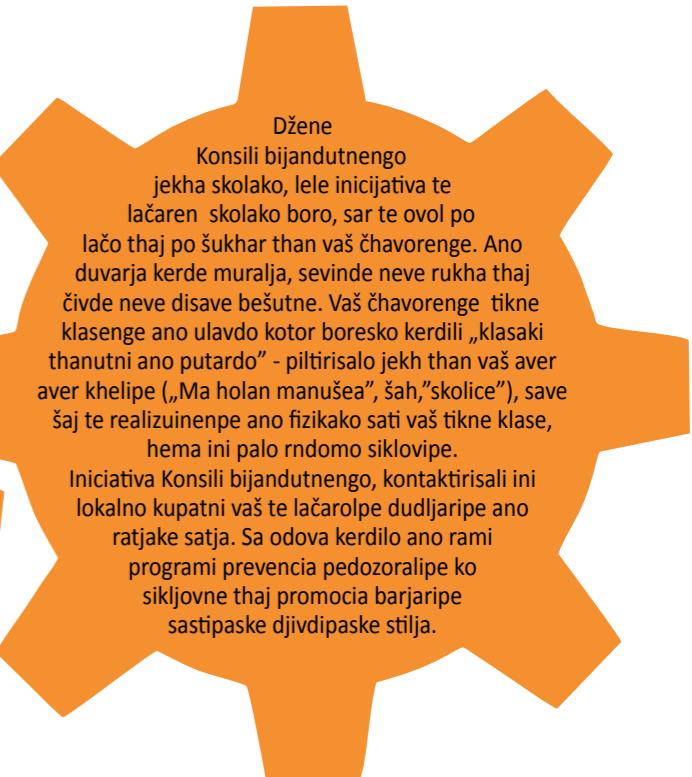
- hramipe, legaripe, dikhlaripe procesi barjarpasko planiripe skolako;
- hramipe Barjarpasko plani;
- hramipe projektja savenca realizuinenepe planirime resja barjarpaske;
- dikhlaripe realizacia Barjarpasko plani;
- maškaripe e Aktivea vaš skolako programi thaj komisia vaš Beršesko programi bukjako skolako, sar akala duj dokumentja te oven harmonizume;
- informišipe e kolektive, bijandutnen/dikhavutnen thaj Skolako šerutnipe kotar realizacia Barjarpasko plani.
- Organizuope molipe kvaliteti reslimo barjarpasko plani.

Skola ani Palilula ake disave berša organzuinela panadjuri purane zanatjengo. Odova dive siklovne, sikavne thaj bijandutne siolen šansa te pendjaren but zanatja (bombonžja, sastronutno, pekari, masutno, pustikari, bravari, šnajderi, kundradijja, thaj aver). Ano aktivipe lena kotor bijandutne (dikhavutne), familia (nana, baba, bibi) sikloveske save lela daj zanati te siklol.

Daj sikloveski angluna klasako dengja bahami sikavna te organizuinen plajnaki sekcia. Vaš odova so e daj sitoj aktivno dženutni plajnake amalipaske, lela kotor ano formiripe sekciako adjahar so ano bijandutnengo bešipe sikavga piri idea thaj čhane realizupe aktivipasko. Kotar skolako berš siklovne, bijandutne/dikhavutne thaj sikavni, realizuinde disave aktivipe bešipaske ani natura save sinole khelibasko thaj sikloviapasko karakteri.

Džene Konsili bijandutnengo angluno thaj dujto klasako jekha skolake, lele iniciativa vaš anglunisariep činavdipe thaj kvaliteti habasko savi keralape vaš čhavorenge save bešena podur ani skola. Kerde jekh tikno rodipe savea bijandutne na sine čalarde pedo pućipe habe čhavorenge. Kupate e menadžmentea skolako thaj ekspertea vaš publikako tenderi, gatisarde tenderi save lela sa čonavdipe save bijandutne pendjarde sar semne, a save siton ano rami e procedurenca save regulišinena habe čhavorenge ano edukaciakie institucie. Palo agorisipe alosaripasko dženesko save dela habe, ano save lela kotor Konsili, bijandutne čivde pere džene ani grupa vaš dikhlaripe realizuope akale servisesko.

Džene Konsili bijandutnengo jekha skolako, lele iniciativa te lačaren skolako boro, sar te ovol po lačo thaj po šukhar than vaš čhavorenge. Ano duvarja kerde muralja, sevinde neve rukha thaj čivde neve disave bešutne. Vaš čhavorenge tikne klasenge ano ulavdo kotor boresko kerdili „klasaki thanutni ano putardo“ - piltirisalo jekh than vaš aver aver khelipe („Ma holan manušeа“, „shah“, „skolice“), save šaj te realizuinenepe ano fizikako sati vaš tikne klase, hema ini palo rndomo siklovipe.

Iniciativa Konsili bijandutnengo, kontaktirisali ini lokalno kupatni vaš te lačarolpe dudljaripe ano ratjake satja. Sa odova kerdilo ano rami programi prevencia pedozoralipe ko siklovne thaj promocia barjaripe sastipaske djividipaske stilja.

Konsili bijandutnengo

Konsili bijandutnengo sito turvinutnipasko trupo skolako thaj ole kerna po jekh bijandutno/dikhavutno kotar sakova paviljoni ani skola. Konsili bijandutnengo dikhrela pučipe kvaliteti bukjako skolako, činavdipe vaš buti thaj siklovipe, arakhipe siklavnengo, skolake dokumentja, lena kotor ano bahami vaš alosarpaske siklovipe thaj alosaripe pustikjengo, dikhrela vaš soske te istemalerenape vastušeja kotar donacia thaj buflardipe bukjako skolako, dena poro avazipe pedo programi thaj organizuipe ekskurziako, dikhrela thaj aver aktuelno pučipe bujkake ani skola.

Konsili bijandutnengo pere bahamja, pučipe thaj pozicia bičalena ko organi direkciako, ko direktori thaj eksPERTSKO orgajna instituciak. Čhane alosaripe Konsili bijandutnengo instituciako lačarelape statutea, a buti e Bukjake lilea.

Klubja bijandutnengo thaj sikavnengo

Klubja bijandutnengo thaj sikavnengo sitoj gropa savi kerena bijandutne thaj sikavne interesuime vaš aktivno te len kotor ano kreiriPE thaj realizacia programesko savo dela suporti vaš sa siklavnove aktivno ano edukaciako procesi - siklavnove,bijandutne thaj sikavne.

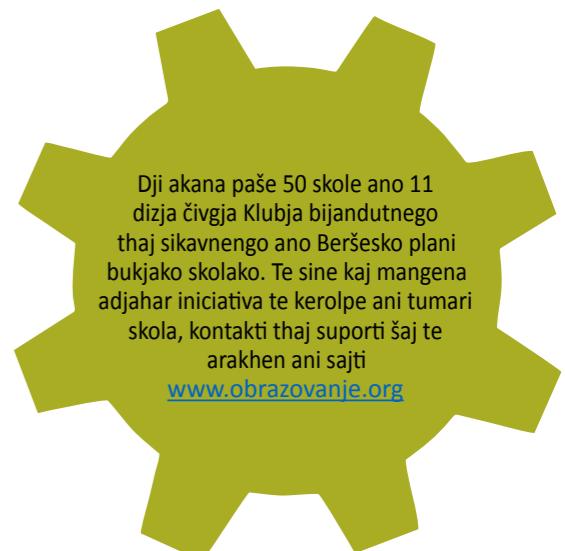
Klubja siton operativno jekhutne save resena direktne leipekotor sikavnengo thaj bijandutnengo, save sig thaj efikasno amboldineno pedo manglipe avev aver akterjeno ani edukacia, organizuinena thaj realizinena konkretno aktivipe/initiativе thaj adjahar ini resena barjaripe kvalitetno maškaripe pi relacia skola - bijandutne.

Keripa buti sar biformalno amalipe, Klubi resela fleksibilno thaj efikasno organizuipe thaj realizacia pobaro gendo iniciativengo, ze so sitoj situacia ani praksa e Konsilea bijandutnengo. Pedo odova čhane, Klubi ovela „lugardo vast” vaš realizuipe aktivipe Konsili bijandutnengo/Timjengo vaš maškaripe e familia.

Rami bukjako Klubesko bijandutnengo thaj sikavnengo astrela akava:

- odipe manglipaske thaj interesuipe aver aver akterjengo ani edukacia (bijandutno,sikavno thaj sikljovno) vaš disavo suporti, e ulavde dikhipa pedo halovipe sa barijere save si ano maškaripe bijandutno - skola (realizuipe rodipasko pi tema sar bijandutne dikhena sikavnено ano edukaciako procesi thaj kontra, diskusia sar te anglunisatelpe maškaripe pedo disave teme, save djandipe nene, thaj aver.);
- kreiriPE edukaciake programja, skolake (po misal, leipe kotor ano siklovipe) thaj avriskolake, sar siton aver aver aktivipe ani umal sporti,skencia, kultura, ekologiako uluvipe, sastipe thaj arakhipe, thaj aver
- pedo sa teme save pendjarenape sar semne, sar e sikljovnenge, adjahar ini vaš bijandutnenge thaj sikavnenge;
- barjaripe iniciativako vaš anglunisariepe organizacia djividipaski ani skola - skolako maškaripe thaj činavdipe ani skola;
- mapiribe /pendjaripe semne programja/ inicijative, amalipe, thaj aver ano lokalno kupatni, hema ini pobuflie (pedo maškarthemutno plani) savenca manglape te bajakrolpe partneripe/maškaripe
- kedipe vastušejengo vaš programja/ inicijative save kerenape ani skola;
- rndomo informišipe Konsili bijandutnengo, Sikavnengo kri-si, skolake timja kotar realizume aktivipe (leipekotor ano rndome bešipe, gatisariepe periodikake raportja, thaj aver);
- ndomo informišipe bijandutnengo, sikavnengo thaj siklavnengo kotar planirime thaj realizuime aktivipe (sajti skolako, kampanje, info pultja, nevipaske lila skolake, thaj aver).

Bijandutne angluna klasake jekha beogradeska skolake pendjarde sar semno zumavipe nanipe kvalitetno, finansiake pašutne programja vaš čavorenge ano nilajesko bešipe, save ano jekh resena te arakhenpe čavore dji sito bukjako vakti bijandutnengo. Sar ulavdo problematikano periodi pendjarde agor junesko, kana bijandutne nane ani situacija te resen arakhipe vaš čavorenge, a pana nane ani situacija te len beršesko bešipe. Sar amboldipe pedo akava manglipe, bijandutne ano maškaripe e skola lele iniciativa Aktivno bešipe/kherutnipe vaš čavorenge thaj organizuinde dujkurkengo programi kotar dujto kotor masek juni. Skola resla istemalkeipe sa thanutnengo (klasake thanutne, holja, fiskulturno sala, sportjenje terejna ano skolako boro, thaj aver.), a bijandutne kreirinde programi savo sine fundimo majbut pede volontersko leipe-kotor ini bijandutnengi ini sikavnengo.

Kotar akala duj kurke, 25 tiknore sinolen šansa te len kotor ano:

- kreativno bukjardutne - origami bukjardutne, muzikake i dramake bukjardutne;
- sportske aktivipe – teharinaki gimnastika, phiri-pe thaj sportenge khelipe ani natura;
- edukativno piknikja – vizita ano Botanikaki bašta, jekhdivutne vizite ano Sremake Karlovacija ano maškaripe e Ekologiate ternengo centri “Radulovački” thaj specialno rezervati ani natura “Obedska bara”;
- vizita aver aver edukaciake programja save realizuineneape ano Beograd – jekhdiveski bukjatur-

ni ani khelutni “Kamničak” - “50 phuvja vaš 50 dive”, thaj aver.

Programi resla semno suporti bijandutnenge, arakhipa kvalitetno edukaciako devipe vaš minimalno vastušeja. Čavore sinolen šansa te siklon neve djandipe, hema ini te pendjaren amalen kotar aver aver paviljojna thaj te bajakaren amalipe, so sito semno vaš prevencia generaciako pedozoralipe. Skolako menadžmenti, sikavne thaj bijandutne, pendjarena mištipe kotar kupatno leipe kotor; bijandutne pendjarena skola sar suporti, a sikavne thaj menadžmenti pendjarena resursi save bijandutne šaj te arakhen. Rezultati sito formiripe Klubi bijandutnengo thaj sikavnengo, savo kedela paše 30 sikavne thaj bijandutne.

Bijandutne jekha bara skolake ani Srbia pendjarde sar manglipo so pobut maškharpeste te phanen-pe, vaš te dendumo skolake bukjake. Sar pošukhar te pendjarenpe thaj te kreirinen aver atmosfera ani skola, organizuinde aver aver keripe, sar so sito “Sajam kućnih ljubimaca”. Skola ano jekh savatone sine thaj malavdipasko vaš čavore, bijandutne, sikavne thaj kherutne djivutne ano jekh but po aver, festivalski atmosfera. Djisine keripe, čavore thaj bijandutne gatisarde ekspozita aver aver tikne šejjengo, guglipe, pijibe (kafa thaj čaj) thaj adjahar kedinde vastušeja (love) vaš anglunisaripe buti skolako thaj programjeno save realizuineneape ani skola.

Skolako šerutnipe

Skolako šerutnipe sito organi direkciako skolako savo resela kvaliteti skolako kotar dikhipe planiripasko, vazdipe politika skolaki (ano odova ini skolake regule), kontrolišipe buti skolako thaj akharipe skolako kadari pedo godaripe vaš rezultatja.

Skolako šerutnipe sa siole ina džene thaj ole kerena trin dženutne lokalno kupatnake, trin dženutne kotar sikavipasko kadari thaj trin dženutne Konsili bijandutnengo. Ano bešipe Skolako šerutnipasko bi hakaj pratsavipasko lena kotor: direktori skolako, dženutno Sikljovnipasko parlamenti, dženutno sindikatesko thaj sekretari skolako ani funkcija notiribaski. Mandati Skolake šerutnipasko sito štar berš. Dženen Skolake šerutnipasko kotar rndo bučarnengo dela bahami Sikavnengo krisi a kotar rndo bijandutne/dikhavutne Konsili bijandutnengo, garavde avazipa.

Kompetencie Skolake šerutnipaske siton:

- Anibe Statuti skolako, regule keribaske ani skola thaj aver sasutne akatja;
- Leipe raportja kotar reslige skolake programesko, barjarpasko plani jase beršesko plani skolako bukjako, sar ini raportja kotar molipe thaj korkoromolipe;
- Devipe avazipe vaš organizacija thaj sistematizacija bukjengi;
- Dikhlaripe te pačavinenepe sasutne principia, reslige resjengo edukaciako thaj standardja rezultatjengo;
- Leipe napjengo vap lačaripe činavdipe bukjako thaj reslige edukaciako-barjarpaski buti;
- Anibe planesko vaš ekspertsko djandipe bučarnengo jase leipe reportesko kotar oleski realizacija;
- Anibe finansisko plani instituciako ano rami e kanunea;
- Hraminela konkursi thaj alosarela direktore;
- Dela todine sikljovnenje ani skola;
- Kerela ini aver bukja ano rami e kanunea, aktea kotar formiribe thaj statutea.

Partneripa vaš edukacia

Fondacia vaš putardo amalipe thaj UNICEF iniciirinde projekti „Formiripe nacionalno asociacia sikavnengo thaj bijandutnengo-Partenripa vaš edukacia“ savo sito vaš sikavnenge thaj bijandutnenge, e resoa te promovišnen thaj te zumavinen olengo kedipe vaš so po efikasno šaj te iniciirinen pharuvipe ani edukacia thaj agorisipe problemjengo save ano moderno amalipe ovensa so poubut kompleksno. Projekati sito fokusirimo pedo zoralipe thaj bajaripe presiako e bijandutnega thaj sikavnengo pedo edukaciaki politika thaj olengo leipe kotor ano pratsavipe, maškharipe maškar skole thaj familie, e fokusea pedo olengo kvaliteti thaj relacie save lačarenape. Mangipe sito kaj ani praksa te sikavolpe sar sikavnengo - bijandutnengo maškharipe thaj partneripe šaj te ovol šukar vaš čavorenge, edukaciako procesi thaj rezultatja. Vaš odova projekti „Partneripa vaš edukacia“ siole rola te kedol sa odolen save mangena pharuvipe thaj siolen energija thaj djandipe kaj pedo čačikane čhane kerena presia pedo edukaciake procesja thaj pedo andutne pratsavjengo prekal buti portalesko obrazovanje.org thaj amalisaripe edukaciake bučarnengo thaj bijandutnengo, majangle prekal lokalno thaj skolake klubja bijandutnengo thaj sikavnengo, a palem formiripe Nacionalno asociacija sikavnengi thaj bijandutnengi.

Projekati realizuinelape prekal disave faze maškhar save klidutno sito formiripe lokalno klubja bijandutnengo thaj edukaciake bučarnengo ano 11 dizja: Beograd, Novi Sad, Subotica, Zrenjanini, Sečanji, Loznica, Čačak, Kraljevo, Leskovaci, Niši thaj Novi Pazari. Klubja kerde buti pedo kupate amboldipe pi tema sar siton prevencia generaciako pedozoralipe, anglunisaripe kvaliteti biformalno edukaciako, vazdipe niveli arhipe čavorenge ano skole, čhivipe interaktivno thaj multidisciplinarno siklovipe prekal partneripe, kote bijandutne siton resursi vaš skola. Adjahar, ano rami projektesko anglodikhlardilo ini formiripe skolake klubja sikavnengo thaj bijandutnengo save kupate ka anglunisaren činavdipe bukjake ani skola thaj kvaliteti edukaciako.

Portali obrazovanje.org ka ovol semno than vaš sikavnenge, direktorjenje, ekspertjenje thaj bijandutnenge ani Srbia te informišinenpe kotar fundone informacie, majsemne dokumentja, kanunja, rodipe thaj teme vaš edukacia 21. Šelberšutnipe. Pedo akava portali interesuime šaj te diskutuinen ini kotar sa aspektja edukaciake bukjake, hema ini te pharuvinen pere pozicie, bahamja thaj misalja šukar praksake thaj te den iniciative vaš lačaripe kvaliteti edukaciako. Ano materiali kotar edukacia ka čivenpe sa nevipe thaj pharuvipe ani akaja umal, ini te sine vaš nevo kanuni, talokuneske aktja jase misalja šukar jase bišukar praksa.

Pašoveni amenge thaj registrinenpe ano portali sar vaš te oven kotor aka-la iniviativake!

Beleške

Paluni rig:

Autorke:

Melita Randelović

Dušanka Nigrenji

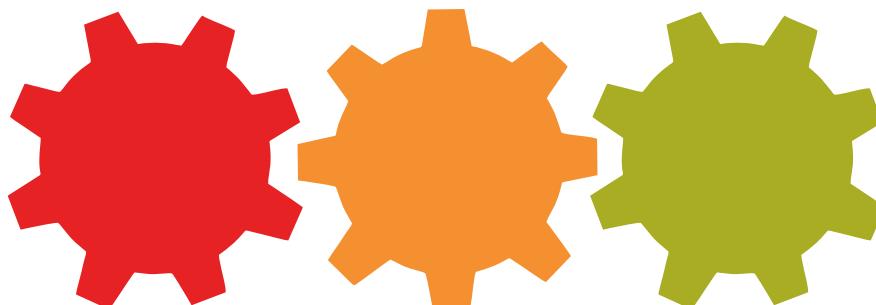
Jelena Dobranić

Aleksandra Radević

Projekteske ddededumo:

Fondacia vaš putardo amalipe thaj UNICEF - i

Berš štampibasko: 2016

Akaja publikacia sitoj bikomercialno iklovipe save delape bilovesko

www.obrazovanje.org